

**International Conference
on New Trends in Education and
Their Implications**

**"In honor of Prof. Dr. Özcan Demirel
in his 50th year of service in Education"**

FULL TEXT

FULL TEXT

11-13 November, 2010 Antalya -Turkey

**ISBN: 978 605 364 104 9
Pegem Akademi Yayıncılık
Adakale Sok. 4/1 Yenışehir-ANKARA**

icmte

**PEGEM
AKADEMI**

PROGRAM & PAPER ABSTRACTS

ISBN 978-605-364-104-9

© 2010, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Basım Tarihi: Kasım 2010

Dizgi-Grafik Tasarım: Gürsel Avcı
Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı
Baskı: Ayrıntı Matbaası
(Ankara-03 12-394 55 90)

YAYINEVİ

adakale sokak 4/1 yenişehir-ankara
tel: +90 312 4306750-51 (pbx)
belgeç: +90 312 4354460
gsm: 0506 3451936 - 0541 9104545 - 0533 2055230
e-ileti: pegem@pegem.net

DAĞITIM

sağlık sokak 17/a yenişehir-ankara
tel: +90 312 4345408 - +90 312 4345424
belgeç: +90 312 4313738
gsm: 0506 3451937 - 0541 4345424 - 0533 2055231
e-ileti: siparis@pegem.net

YAZIŞMA

p.k.175 06442 yenişehir-ankara

internet:

Conference Organizers**Coordinators**

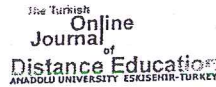
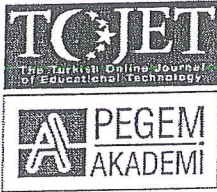
Prof. Dr. Zeki Kaya, Gazi University, Turkey (Head of Conference)
Prof. Dr. Uğur Demiray, Anadolu University, Turkey
Dr. Derya Ergür, Hacettepe University, Turkey
Ufuk Tanyeri, Gazi University, Turkey
Nur Akkus, Hacettepe University, Turkey

Advisory Board

Prof. Dr. Ahmet Mahiroğlu, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Aleksandra Pejatovic, University of Belgrade, Serbia
Prof. Dr. Ali H. Raddaoui, University of Sfax, Tunisia
Prof. Dr. Ali Şimşek, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Aytekin İsmail, Sakarya University, Turkey
Prof. Dr. Boriss Misnevs, Transport and Telecommunication Institute, Latvia
Prof. Dr. Cevat Celep, Kocaeli University, Turkey
Prof. Dr. Erol Yıldız, Alpen-Adria University, Austria
Prof. Dr. Esmahan Ađaođlu, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Ezendu Ariwa, Metropolitan University, United Kingdom
Prof. Dr. Francis Glasgow, Guyana University, South America
Prof. Dr. H. Ferhan Odabaşı, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. İrfan Erdoğan, İstanbul University, Turkey
Prof. Dr. Jim Flood, Open University, United Kingdom
Prof. Dr. Leyla Küçükahmet, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Liliana Ezechil, University of Piteşti, Romania
Prof. Dr. Margaret Sands, Nottingham University, United Kingdom
Prof. Dr. Mehmet Ali Kısakürek, Ankara University, Turkey
Prof. Dr. Mehmet Durdu Karşlı, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Prof. Dr. Meral Aksu, Middle East Technical University, Turkey
Prof. Dr. Modafar Ati, Abu Dhabi University, United Arab Emirates
Prof. Dr. Mohamed Ziad Hamdan, Modern Education House, Syria
Prof. Dr. Mustafa Sağlam, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Müfit Kömleksiz, Ege University, Turkey
Prof. Dr. Natasa Angeloska Galevska, University Ss.Cyril and Methodius, Macedonia
Prof. Dr. Nezahat Güçlü, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Nikos Terzis, Aristotle University of Thessaloniki, Greece
Prof. Dr. Paul Kawachi, Beijing Normal University, China
Prof. Dr. Ramesh C. Sharma, Indira Gandhi National Open University, India
Prof. Dr. Recka Liljana, Eqrem Cabej University, Albania
Prof. Dr. Rozhan M. Idrus, School of Distance Education, University Sains, Malaysia
Prof. Dr. Sabri Koç, Eastern Mediterranean University, TRNC
Prof. Dr. Santosh Panda, Indira Gandhi National Open University, India
Prof. Dr. Şefik Yaşar, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Selahattin Gelbal, Hacettepe University, Turkey
Prof. Dr. Tayyip Duman, Gazi University, Turkey
Prof. Dr. Thomas M. Skovholt, Minnesota University, U.S.A.
Prof. Dr. Uğur Demiray, Anadolu University, Turkey
Prof. Dr. Valentina Dađiene, Institute of Mathematics and Informatics, Lithuania
Prof. Dr. Violeta Mircheva, St. Kliment Ohridski, University of Sofia, Bulgaria
Prof. Dr. Yavuz Akpınar, Bogaziçi University, Turkey
Prof. Dr. Yoav Yair, The Open University of Israel, Israel
Prof. Dr. Zdena Lustigova, Chareles University, Czech Republic
Prof. Dr. Zeki Kaya, Gazi University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Ahmet Ok, Middle East Technical University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Antonis Lionarakis, Hellenic Open University, Greece
Assoc. Prof. Dr. Carlos Machado, Vrije Universiteit, Belgium
Assoc. Prof. Dr. Emine Demiray, Anadolu University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Fatoş Silman, Near East University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. Gonca Telli Yamamoto, Okan University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Hasan H. Onder, Bayburt University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Leena Vainio, eLearning Centre, Finland
Assoc. Prof. Dr. I. Hakki Mirici, Akdeniz University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Caglar, Near East University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. Natalija Lepkova, Vilnius Gediminas Technical University, Lithuania
Assoc. Prof. Dr. Nergüz Bulut Serin, Cyprus International University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. Oğuz Serin, Cyprus International University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. R. E. (Bobby) Harreveld, CQ University, Australia
Assoc. Prof. Dr. Rositsa Doneva, Paisii Hilendarski University of Plovdiv, Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Shivakumar Deene, Karnataka State Open University, India
Assist. Prof. Dr. İlknur İstifci, Anadolu University, Turkey
Assist. Prof. Dr. Nuray Taştan, Kırıkkale University, Turkey
Dr. Carmencita I. Castolo, Polytechnic University, Philippines
Dr. Hisham Mobaideen, Mu'tah university, Jordan
Dr. Simon Stobart, University of Teesside, United Kingdom

Sponsors

CONFERENCE PROGRAM

International Conference on New Trends in Education and Their Implications
"In honor of Prof. Dr. Özcan Demirel in his 50th year of service in Education"

11-13 November, 2010

**** Porto Bello Hotel Resort & SPA
Akdeniz Bulvarı 6. Sokak Konyaaltı -Antalya/ Turkey

10 NOVEMBER WEDNESDAY

16:00-18.00 REGISTRATION

11 NOVEMBER THURSDAY

HALL: PAMFİLYA 1

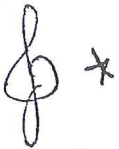
08:30-10.00	REGISTRATION
09.30-10.00	Coffee Break
PAMFİLYA 1 Moderator →	OPENING CEREMONY - Özlem YAĞCIOĞLU-Oya AKYILDIZ PANEL: ÖZCAN DEMİREL AND NEW TRENDS IN EDUCATION
10.00-11.00	Prof. Dr. Zeki KAYA Prof. Dr. Uğur DEMİRAY Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN Prof. Dr. Ali Murat SÜNBÜL
	Coffee Break
PAMFİLYA 1 Moderator →	"Should School Governance in the United States Be Shifted from Local School Boards to the Additional and Direct Control of Elected Political Leaders?" Richard C. HUNTER- USA
11.11.2010	Some misconceptions of Special Education George S. MOUZAKİTİS- GREECE
11.20-12. 10	Some Sociological Aspects of The Role of Education In Rebuilding Slovene Society, Family Life And Living Conditions – Two Decades After Jana BEZENŠEK- SLOVENİJA
12.10-14.00	Using the Guild System as a Model to Improve Education in the Classroom Andrew SUTHERLAND- TURKEY
	LUNCH BREAK
PAMFİLYA 1 Moderator →	Reflections of New Trends in Education in Turkish Media Rahime Çobanoğlu, Gülçin Gülmez Dağ- TURKEY
11.11.2010	Gender Equity in Education Elmas SAHİN- TURKEY
14.00-14.50	The Survey of educational opportunities for boys and girls students at primary schools in Sistan and Baluchestan Province Alireza HEİDARZADEGAN- IRAN
	Educational standards in the context of the European Qualifications Framework on the system of teaching production process organizers studies Izabela KUTSCHENREITER-PRASZKIEWICZ, Beata NOWACZYK, Waldemar WOŹNIAK, Sławomir KŁOS- POLAND

<p>OLYMPUS Moderator →</p> <p>12.11.2010</p> <p>10.10-11.00</p>	<p>Öğrencilerin Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Özellikleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Fatma ALTUN, Hikmet YAZICI- TURKEY</p> <p>Öğrencilerin Okul Motivasyonunu Yordayan Faktörler Fatma ALTUN, Hikmet YAZICI- TURKEY</p> <p>Akademik Başarıyı Yordamada Psikosomatik Belirtilerin Rolü Eylem ŞİMŞEK- TURKEY</p> <p>Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi M. Yüksel ERDOĞDU- TURKEY</p>
<p>11.00-11.20</p>	<p>Coffee Break</p>
<p>OLYMPUS Moderator →</p> <p>12.11.2010</p> <p>11.20-12.10</p>	<p>Gazi Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Lisesi ve Genel Lise Mezunu Öğrencilerinin Başarılarının Karşılaştırılması Ahmet Mahiroğlu</p> <p>Okul Öncesi Dönemde Kazanılan Zaman ve Mekân Kavramlarının Ölçülmesine Yönelik Başarı Testi Geliştirilmesi Suat KOL- TURKEY</p> <p>Öğretmenlerin Alternatif Değerlendirme Konusundaki Görüşleri ve Yaptıkları Uygulamalar Tohit GÜNEŞ, Nilay Şener DİLEK, Meral HOPLAN, Murat ÇELİKOĞLU, Engin Serdar DEMİR- TURKEY</p> <p>İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Düşünme Becerilerinin Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik Algularının ve Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi Dilek IŞIK, Bilge KUŞDEMİR KAYIRAN- TURKEY</p>
<p>12.10-13.30</p>	<p>LUNCH BREAK</p>
<p>OLYMPUS Moderator →</p> <p>12.11.2010</p> <p>13.30-14.20</p>	<p>Orta Öğretim 9. ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ve Zorbalıkla Başetme Düzeyleri Arasındaki İlişkide Müzik Eğitiminin Önemi Tülin MALKOÇ, Funda CEYLAN- TURKEY</p> <p>Öğretmenlerin Yaşadıkları Yerlerin Görev Yaptıkları Okula Uzaklığının İş Performanslarına Etkileri Şenay Sezgin NARTGÜN, Hawa ALAŞA, Raşit ÖZEN- TURKEY</p> <p>İlköğretim Okullarında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri Serdarhan Musa TAŞKAYA, Yasir KURT- TURKEY</p> <p>Ders Planlarının Uygulanmasının Mesleki Gelişimlerine Olan Katkılarının İncelenmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri Menderes KILIÇASLAN, Ferdane GÜN- TURKEY</p>
<p>14.20-14.40</p>	<p>Coffee Break</p>

11 NOVEMBER THURSDAY

HALL: ASPENDOS

11.00-11.20.	Coffee Break
ASPENDOS Moderator →	İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Sosyo - Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi (Kuzey Kıbrıs Örnekleme) Serkan MUTLUOĞLU, Nergüz BULUT SERİN- TRNC
11.11.2010	Üniversite Öğrencilerinin Çalışma Anlayışının Yordayıcıları Olarak Kişisel Kararsızlık ve Öz Saygı Kemal ÖZTEMEL- TURKEY
11.20-12. 10	İlköğretim Sınıf Rehberlik Programındaki Aile ve Toplum Kazanımlarının Gerçekleştirilmesine İlişkin Annelerin Algısı Sevda ASLAN- TURKEY
	Öğrencilerin Saldırganlık Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmeleri M. Yüksel ERDOĞDU- TURKEY
12.10-14.00	LUNCH BREAK
ASPENDOS Moderator →	Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi: Reformlar, Yönelimler ve Öğretmenlerimiz Belma HAZNEDAR- TURKEY
11.11.2010	Kaos Teorisi ve Eğitim Nuray MERCAN, Hamit ÖZEN- TURKEY
14.00-14.50	İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Betimleyici Dönüt Uygulamalarının Etkisi Ayten KİRİŞ, Ayşe BİLGİÇ, A. Nihan EROL- TURKEY
	Erken Çocukluk Döneminde Televizyonun Sosyal Gelişime ve Değerler Eğitimine Etkisi Serap ERDOĞAN- TURKEY
14.50-15.10	Coffee Break
ASPENDOS Moderator →	Üniversiteye Yeni Başlayan Öğrencilerin İnternete İlişkin Tutumları (Akdeniz Üniversitesi Örneği) Evren SEZGİN, Fırat YÜCEL, Okan ORAL, Turgut Fatih KASALAK, Şahin AKBUNAR, Ramazan UYAR- TURKEY
11.11.2010	İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Programına Uygunluğu Bakımından Değerlendirilmesi Zeliha BAYAZIT- TURKEY
15.10-16.00	Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Beş Altı Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Ses Eğitimi Etkinliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi Tülin MALKOÇ, Hüma ÇETİNKAYA- TURKEY
	İlkokuma Yazmayı Farklı Yöntemlerle Öğrenen İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Çalışma Bilge KUŞDEMİR KAYIRAN, Ayşegül KARABAY- TURKEY
16.00-16.20	Coffee Break

Orta Öğretim 9. ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ve Zorbalıkla Başetme Düzeyleri Arasındaki İlişkide Müzik Eğitiminin Önemi

Yard. Doç. Dr. Tülin MALKOÇ - Funda CEYLAN

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı.

GİRİŞ

Problem

"Ülkemizde nüfusun büyük bir bölümünü oluşturan çocuk ve gençlerin sosyal ve çevresel etkenlerle sürekli olarak şiddet olgusu içinde yaşamaları, eğitimcilerin sağlıklı toplum ve sağlıklı birey yaratma çabalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle medyanın bu yaş grubu üzerindeki yoğun etkisi şiddete olan yönelimi her geçen gün arttırmakta ve problemlerin "şiddet" kullanılarak çözümlenmesi yaygınlaşmaktadır. Ayrıca, okulların ve eğitim sistemimizin sanat eğitiminde yarattığı boşluğun bireylerin kendilerini yeteri kadar ifade edememelerine neden olduğu da düşünülmektedir" (Canbay, 2007, s.405).

"Milli Eğitim Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre, 26 Nisan- 26 Ekim 2006 tarihleri arasında tüm Türkiye'deki okullarda 2507 şiddet olayı meydana gelmiş ve 6334 öğrenci bu olaylara karışmıştır. Türk Eğitim Derneği'nin gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre de ilköğretim seviyesindeki öğretmenlerin %10'unun fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Toplumsal ve psikolojik bir olgu olarak şiddet, farklı türlerde ve sıklıkta olmak üzere ailede, okulda, medyada ve genel olarak toplumda ortaya çıkmaktadır. Özellikle, okulda şiddet olayları son 10 yılda dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de önemli bir sorun haline gelmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü de 2006 yılının Eylül ayı itibarıyla 2006-2011 yılları arasında kapsayan eğitim ortamında şiddetin önlenmesi, azaltılması stratejisi ve eylem planını hazırlamıştır. Ciddi bir güvenlik sorunu olduğu kadar, bir eğitim sorunu olarak da ele alınan okulda şiddet olaylarının önlenmesi için, toplumun farklı kesimlerine yani aileye, okula, medyaya, emniyet güçlerine önemli görevler düşmektedir" (Pehlivanoglu, 2006) .

Gökler (2009)'a göre; İnsan psikolojisinde evrensel olarak varlığı kabul edilen dürtülerden birinin cinsellik, diğerinin ise saldırganlık ve onun sonucu olan şiddet olduğu bir gerçektir. İnsanoğlunun varoluşundan beri gözlenen şiddet, özellikle son yıllarda toplumumuzun çoğu kesiminde , sıklıkla görülmeye başlanmış, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, çocuklara yönelik şiddet, sokak şiddeti, çete şiddeti, organize şiddet, sporda şiddet, okullarda şiddet ve kişinin kendi kendisine yönelik şiddeti olarak tanımlanan intihar neredeyse günlük yaşamın bir parçası olarak kanıksanmış, doğal kabul edilir bir hal almıştır. Ancak, bu olumsuz davranışlardan söz ederken, her ne kadar günlük yaşamda birbirlerinin yerine kullanıldıklarına sıkça tanık olursa bile, saldırganlık, şiddet ve zorbalık arasında ayırım yapmakta, benzerlik ve farklılıklarını vurgulamakta yarar vardır. Saldırganlık, canlıların temel dürtülerinden, bir diğer ifadeyle, doğuştan getirdiği içgüdülerinden biridir. Örneğin; bedensel veya zihinsel yönden birbirine eşit güçlere sahip iki bireyin tartışması ya da kavga etmesi saldırganlık özelliği taşımaktadır, ancak zorbalık olarak nitelendirilemez ayrıca, süreklilik özelliği taşımaya bile, şiddetli düzeyde ortaya çıkan saldırganca bir davranışın da zorbalık olarak nitelendirilebileceği belirtilmektedir .

"Türkiye'de zorbalık son dönemlerde okuldaki şiddet olaylarının artmasıyla toplumsal bir sorun olarak görülmeye ve zorbalığın önlenmesi için önlemler alınmaya başlanmışsa da henüz zorbalığın sebepleri sonuçları ve farklı değişkenlerle ilişkileri üzerine çok az çalışma vardır". "Ülkemizde zorbalık ile ilgili yapılan çalışmalar, zorbalık sorununu cinsiyet, sosyoekonomik seviye, zorbalığa uğranan yer ve zaman, yapılan zorbalık türü ve zorbalığı yapan kişinin özellikleri ile zorbalığa uğradığında sergilenen davranışlar üzerinde durmuştur" (Dölek, 2002, Aktaran; Çayırdağ, 2006, s. 5).

Ronald (1989)'a göre zorbalık, "uzun süreli ve sistematik olarak, olaylar sırasında kendini savunamayan bir kişiye karşı, bir başka kişi ya da kişilerce fiziksel ya da psikolojik şiddet uygulanması" olarak tanımlanmaktadır. Besag ise zorbalığı şöyle tanımlar: "zorbalık, güçlü durumdaki

bir kişi ya da kişilerin kazançları ya da keyifleri için karşı koyma gücü olmayan insanlara sıkıntı vermek niyeti ile fiziksel ya da psikolojik, sosyal ya da sözlü olarak tekrarlanan saldırısıdır". (Çayırdağ, 2006, s. 2)

Zorbalıkla ilgili tanımların birleştiği temel noktalar şöyle sıralanabilir;

- Zorbalık bir defada son bulan bir tartışma değil, uzun süreli bir eylemdir.
- Zorbalık aynı güçteki arkadaşların kavgası değildir. Zorba ile mağdur arasında mağdurun aleyhine bir güç dengesizliği vardır.
- Zorbalık sadece fiziksel şiddet davranışlarını içermez. Aynı zamanda sözel ya da psikolojik de olabilir.

Tanımda sözü geçen olumsuz hareket, bir kişiye kasıtlı olarak acı çektirmek ya da acı çektirmeye teşebbüs etmek olarak nitelendirilebilecek hareketleri kapsamaktadır (Çayırdağ, 2006, s.1). Bu hareketler sözel, fiziksel ve dolaylı zorbalık olarak sınırlanmaktadır.

Fiziksel zorbalık: engellemek, itmek, vurmak, düşmanca hareket etmek,
Sözel zorbalık: korkutmak, susturmak, utandırmak, bağırarak hakaret etmek, lakap takmak, dil çıkartmak, kötü bakmak,
Dolaylı zorbalık: gruptan dışlamak, arkadaş ilişkilerini bozmak, görmemezlikten gelmek, dedikodu yapmaktır. (Whitney ve Smith, 1993, Aktaran; Satan,2006, s. 2).

"Okullarda meydana gelen zorbalığı ortaya çıkarmak ve önlemek için, zorba ve maruz öğrencilerin özelliklerini bilmek önemli olabilir. Araştırma sonuçları zorbalığın okul kurallarını sıklıkla ihlal ettiklerini, az kaygı duyduklarını, özsayı düzeylerinin yüksek olduğunu (Olweus, 1993, Aktaran, Bilgiç, 2007, s.2), diğer öğrencilere karşı olumlu tavır sergilemediklerini, başkalarının başarılarını kıskandıklarını, yenilgiyi kabul edemediklerini, ilişkilerinde başarısız olduklarını ve öfkeli olduklarını göstermektedir" (Fitzgerald, 1999, Aktaran, Bilgiç, 2007, s.2).

"Ayrıca, zorbalığın artan korku ve güvensizlikten, travmatik ve stres gibi sağlık şartlarına kadar, öğrenciler üzerinde kısa ve uzun dönem etkileri vardır. Ontario Halk Sağlığı Derneği'nin çalışma grubunun yaptığı tanımda da şiddetin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekilmektedir" (Torantrio Halk Sağlığı Derneği, 1999, Aktaran; Genç,2007, s.8) .

Zorba davranışlarda bulunan öğrenciler normal akranlarından daha agresiftirler. Şiddet içeren davranışlara karşı daha atılgan ve hoş görülü eğilimleri vardır. Bu davranışlara sahip bireylerin davranış örüntüleri fiziksel güç ya da güçlü sosyal konumla çalışır. Bu kişiler fiziksel, sosyal ve duygusal güçlerini diğerlerinin üzerinde uygularlar. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre zorba davranışlara katılma eğilimleri daha yüksektir (Ural ,Özteke, 2007) .

Coloroso (2003); zorbalığın gerçekleştiği bir okulu; zorba, kurban ve seyredenler olmak üzere üçlünün oynadığı ancak, hep aynı trajik sahnenin farklı oyuncular, farklı giysiler ve farklı biçimlerde konuşan oyuncularla sergilendiği bir tiyatro sahnesine benzetmektedir (Genç, 2007, s.12).

Bu sahnede de aşağıda belirtilen dört öge bulunmaktadır (Genç,2007, s.12) :

1. Zorbaları ödüllendirip hedef olanları suçlayan bir kültür,
2. Zorbalık problemi yokmuş gibi davranan ve dolayısıyla zorbalığı engellemeye yönelik herhangi bir programı olmayan bir okul,
3. Zorbalık açısından evde yanlış model olan veya zorbalığı öğreten bir aile,
4. Zorbalığa maruz kalan bir çocuğu görmeyen ya da çığlıklarını duymayan yetişkinler.

Zorbalık, uzun yıllar çocuk gelişiminin normal bir dönemi olarak kabul edilmiştir. Bu görüşün 1982'de Norveç'te üç erkek öğrencinin sürekli olarak zorbalığa uğraması nedeniyle intihar etmesi ve yapılan araştırmalar sonucunda zorbalığın zararlı etkilerinin açıklanmasından sonra doğru olmadığı anlaşılmıştır. İntihar olayı Norveç'te ulusal çapta konu ile ilgili önlemlerin alınmasını ve bu konuda

araştırmalar yapılmasını sağlamıştır (Karataş, Öztürk, 2009). Eğer zorbalık ile ilgili yaptırımlarda bulunulmaz ve zorbalık önemsenmezse bulaşıcı bir hastalık gibi yayılır ve zorbalığa maruz kalan birçok öğrenci de kendisinden güçsüz olan öğrencilere zorbalıkta bulunur (<http://www.dontlaugh.org/>).

"Genellikle zorbalık gerçekleşirken zorbanın davranışlarını izleyen seyirciler de olay yerinde hazır bulunurlar. Eğer seyirciler alkış gibi yollarla zorbayı desteklerlerse zorbalık davranışı herkes tarafından kabul görmüş olur. Oysa, zorbalık anında mağduru savunmanın zorbalığın şiddetini azalttığı görülmüştür" (Öztürk, 2001, Aktaran; Çayırdağ, 2006, s.3).

Okulda akran zorbalığını önlemek için öğretmen, veli, okul yönetiminin işbirliği sağlanmalıdır.

"Yapılan araştırmalar, şiddet eğilimi olan gençlerin spora ve sosyal aktivitelere ilgi düzeylerinin ve okul başarı düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ders içerikleri ve ders dışı spor etkinliklerinin de gençlerin beklentilerine yeteri kadar yanıt verebilecek düzeyde olmadığı anlaşılmıştır" (Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007)

"Okulda şiddet üzerinde etkisi olan önemli faktörlerden biri de Sanat Eğitimi ve bunun en sosyal dalı olan Müzik Eğitimi'dir. Özellikle Türkiye şartlarında orta öğretim düzeyindeki öğrenciler için, üniversiteye giriş ve meslek edinimi konusunda karar vermenin ekonomik, sosyal- duygusal boyutlarda ciddi stres kaynakları oluşturduğu bilinmektedir" (Düzbastılar, 2007, s.201).

Bu sorunları çözebilmek ve olumsuz davranışlara dönüşmesini engellemek için ergenlere kendilerini rahatlatabilecekleri yetenekler kazandırmak ve konser, koro, resital gibi dinleyici ya da katılımcı olarak onları pozitif yönde örnek alabilecekleri ortamlara yönlendirmek önemli ve gereklidir (Düzbastılar, 2007, s.201).

Harms (1975)'e göre; "Sanatın insan sağlığını tedavi etmede önemli ölçüde yardımının olması modern tıbbin başarılı terapi araçları konusunda yapılan araştırmaların yoğun ve yaygın olmasının önemli bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Günümüzde yaratıcı düşünen, eleştirel bakış açısına sahip, sorunları çözmeye başarılı, toplum içinde kendine yer edinen, üretken, topluma yararlı bireyler yetiştirilebilmesi için eğitimin öğrenci merkezli, aktif, ezbercilikten uzak olması ve çağdaş eğitim yöntemlerini içermesi gerekmektedir" (Düzbastılar, 2007, s.198).

"Okulda şiddetin önlenmesi, giderilmesi ve yok edilmesi; şiddetten kurtulunması, sakınılması, korunulması ve uzak durulması öğrencilerin bilişsel duyuşsal, devinışsel ve sezışsel yönleriyle bir bütün olarak bütünsel eğitim veya tümel eğitimi bilim, teknik, spor ve felsefe eğitiminden daha öncelikli ve ayrıcalıklı kılar.Genel olarak baskı altında kalma-tutulma-bırakılma, korkutulma, aşağılanma, engellenme, öykünme, örnek alma ve öğretmenin şiddet ve saldırganlık üzerinde önemli bir rolü vardır. Sanat eğitimi, şiddete ve saldırganlığa yol açan bu etmenleri tersine çevirir ve kişiyi olumlu bir sürece yönlendirir" (Uçan, 2007, s.20).

"Müzik, sanatın en sosyal alanlarından biri olarak çok uzun yıllardır tedavide kullanılmaktadır. Eşsiz ve önemli bir tedavi yöntemidir" (Milton, 1945, Denis, 1990, Arslan, 2007, Aktaran; Düzbastılar, 2007, s.199).

"Müzik tedavisi, psikolojik ve zihinsel hastalıkların müzik yoluyla tedavi edilmesi anlamına gelmektedir (Doron, 1944, Aktaran; Düzbastılar, 2007, s.199). Müzik tedavisi birçok alan yanında şiddet davranışlarıyla başa çıkma için de kullanılmaktadır. Müzik insanın moralini ve ruhunu destekler. Tıp biliminin babası olarak bilinen Hippocrates, hastaları müzik dinlenen tapınaklarda tedavi etmekteydi (Doron, 1944, Aktaran; Düzbastılar, 2007, s.199). Müzik terapilerinde şarkı söyleme, enstrüman çalma, koroya katılma, ritm çalgısı çalma hatta müzik eşliğinde dans etme aktiviteleri kullanılmaktadır" (Milton, 1945, Aktaran; Düzbastılar, 2007, s.199).

"Müzik terapisi eğitim ortamlarında da kullanılabilen ve müzik öğretmenlerine yol gösterici olabilmektedir. Müzik terapisi ile kaygı bozuklukları, kişilik bozuklukları, madde bağımlılıkları, zeka

gerilikleri ve obsesyon tedavi edilebilmektedir. Müziğin duyguları ifade etme yeteneğini artırma etkisi sayesinde, iletişim daha sözel hale gelebilmekte, Kiskançlık, çekingenlik, bozgunculuk, kavgacılık, yaramazlık gibi davranış bozuklukları genellikle kendini ifade edememe ve bunun neticesinde yanlış anlamalardan kaynaklanmaktadır. Müzik tedavi sayesinde bu bozukluklar düzeltilebilmektedir. Okul kişiliğinin şekillendiği en önemli hayat alanıdır. Müzikle tedavi esnasında, öğrencilerin okudukları sınıflara, bölümlere, derslere ilişkin sorunları kolaylıkla tespit edilebilmektedir" (Çoban, 2005, s. 140).

"Müziğin fiziksel durum, enerji seviyesi, duygu durumu, iletişim, sosyal girişimcilik, algı, hayal gücü, motivasyon, adapte olma durumları üzerindeki etkilerini inceleyen bir çok araştırma vardır. Ergenlerin çoğu, zamanlarının önemli bir kısmını müzik dinleyerek geçirmektedirler". "Müzik dinleme ile birçok kişisel ve sosyal ihtiyaç karşılanır". "Duyguları tanıma, kontrol etme, ifade etme; sesleri tanıma, sesler ve ritimlerle duygusal durum arasındaki ilişkiyi anlama gibi ihtiyaçlar müzik yolu ile anlaşılır". "Ergenin müziğe ayırdığı zaman ve dinlediği müziğin türü, onun arkadaş grubunun müzik zevkine, yaşına ve müzik ilgisine bağlı olarak değişebilir". "Çocuklukta verilecek iyi bir müzik kültürü, insanın kurallara uymasını da kolaylaştırır. Ard arda gelen melodi ve ritimlerin düzenliliği ve çocuğun bunu duyması onda bir iç disiplin geliştirir. Beraber bir müzik parçası çalmak veya söylemek gençlerde biraradalık ve beraberlik duygularını geliştirir. Arkadaşlık duygusunu artırır. Müzik bireyde hoş duygular uyandıran ve keyifli anlar yaşatan bir uğraştır" (Kulaksızoğlu,2001) .

"Müzik eğitimi yoluyla bireylerin gelişiminin sağlanması, yalnızca eğitim- öğretim ortamlarında sağlıklı insanlar için amaçlanmamaktadır. Müzik eğitimi ona ihtiyaç duyan her yerde etkin bir kullanım aracıdır. Müziğin eğitimsel boyutunun kişileri terbiye edici yanı ve kişisel ve ruhsal anlamda düzenleyici rolü, çeşitli rahatsızlıklar üzerinde de etkili olmaktadır. Müzik ve müzik eğitimi bireylerin müzikal yeteneklerinin yanında duygusal gelişimlerini de etkilemektedir. Kişilerin estetik anlamda ilerlemesine ve daha sanatsal düşünebilmesine ön ayak olan müzik eğitimi önemli kişisel ve toplumsal bir misyona sahiptir. Bu yönüyle müzik eğitimi kişilerin sosyal yaşamını etkileyerek onları estetik düşünmeye ve gelişmeye itmektedir. Müziğin kişisel, toplumsal ve psikolojik etkileri, her olumsuz davranışta olduğu gibi şiddetin önüne geçilmesinde de önemli bir etkidir. Müzik sanatı doğru kullanıldığı her yerde olumlu etkiler yaratan bir araçtır. Bu sebeple müziğin şiddetin önlenmesindeki işlevi, kendine has etkileyici yapısı sayesinde diğer yöntemlerden ayrılmaktadır. Müziksel terbiye yoluyla bireyler ruhsal anlamda da gelişme gösterdikleri için, şiddete yönelik dürtüler azalmakta ve bireyler daha olumlu ve faydalı aktivitelere katılmaktadır". (Kurtuldu,2007, s.712).

Barış (2008) ' e göre; "Eğitim dünyasında müziğin genel anlamda kişinin benlik tasarımını da etkileyici bir gücünün olduğu yaklaşımı yaygın bir düşüncedir. Müzik eğitiminin, kendini ifade etme, yaratıcılık, duygu ve düşünceleri rahat bir şekilde ifade etme, kendine saygı gibi kişinin özgüvenini artırıcı özellikler taşıması, ayrıca bireyin kendini kanıtlanmasına, kendini gerçekleştirmesine, kişiliğini geliştirmesine, yaşamını zenginleştirmesine ve böylece kendisine daha sağlıklı, mutlu bir yaşam kurmasına olanak sağlaması gibi özellikleri de bu fikri destekler niteliktedir. Müzik eğitimi öz- saygıyı arttırdığı gibi, yaratıcılığı da geliştirir. Müzik eğitiminin bu özelliği okullardaki uyumlu çocukların eğitimi için önemli olmakla birlikte, okuldan ayrılma, şiddet ve düşük öz- saygıya sahip öğrenciler için de büyük önem taşımaktadır. Okul içerisinde yapılan müziksel etkinlikler sayesinde çocuk okulda kalma süresine ilişkin istekliliği artabilecek, okula ve yaşama bağlanma istediği gelişecektir. Müziğin, bireyin kendisi ile çevresi arasındaki doğrudan bağlantıyı artırması, aynı zamanda kendini ifade gücünü arttırarak, kişinin "ben kimim?" sorusunu sormasına yardımcı olması gibi özellikleri de bireyin benlik tasarımına etkisini göstermektedir. Örneğin, müziğin nasıl yaratıldığını öğrenen bir çocuk aynı zamanda doğuştan gelen kendi yaratıcılığı hakkında da önemli şeyler öğrenir. Çocuk bir çalgıya ya da müzik parçasına çalışırken elde ettiği performans ile çalışma saatleri arasındaki bağlantıyı anlamaya başlayınca, hayattaki başarısı, görgüsü ve çalışma disiplini de gelişerek kendini tanımaya başlar. Müzik eğitimcileri tarafından özellikle ilginç bulunan bir nokta da benlik tasarımının çok boyutlu bir kavram olduğudur. Bir başka deyişle, bir kimsenin bir alanda yüksek beceri sahibi olması, ya da başarısıyla ilgili olumlu duygular hissetmesi diğer alanlardaki zayıflıklarını dengelemektedir. Bunu müzik eğitimi açısından düşünürsek, müzik açısından başarılı bir kişi, bu alandaki başarısı ile spor, diğer akademik alanlar ve baska sosyal becerilerdeki eksikliklerini telafi edebilir.

Müzik eğitimi bireysel benlik tasarımını arttırdığı gibi toplumsal benlik tasarımı da artırır. Okul ve sınıf içerisindeki grup çalışmaları, öğrencilerin grup içindeki uyum ve başarıları sayesinde toplumsal özgüvenlerini geliştirir”.

“Goethe Enstitüsü’nden Müzik Terapi Uzmanı Dr. Nöcker, müziğin çocukların kavrama gücünü ve belleğini geliştirdiğini, sağlıklı bir öz güven duygusu oluşturduğunu, müzikal teşvik ile akıl arasında kanıtlanabilir bir ilişki bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca, IQ değerlerinin de müzikle uğraşan gençlerde arttığını ifade etmiştir. Nöcker’e göre artan şiddet eğilimine karşı müzik iyi bir terapi aracıdır ve çocuklara içinde buldukları durumu ifade edebilmek için müzik yapma fırsatı verildiğinde saldırganlık davranışları azalmaktadır”. (<http://www.muzikterapi.net>)

Tüm anlatılanlardan yola çıkarak müziğin şiddet eğiliminin ve şiddete yönelik düşüncelerin yok edilmesinde önemli bir araç olduğunu ortaya koyabiliriz (Kurtuldu,2007).

Buradan hareketle, bu araştırma da ülkenin geleceği olan gençleri yetiştiren okullarda birçok gencin ve çocuğun zarar görmesine, ileri boyutlarda eğitim öğretim hayatının dışında kalmalarına sebep olan okul zorbalığının, “zorbalık eğilimi” ve “zorbalıkla baş etme” olmak üzere iki temel boyut çerçevesinde incelenip, genel müzik eğitimi ile öğrencilerin zorbalık eğilimi ve zorbalıkla baş etme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesini, okullarda çocukları olumlu yönde rahatlatacak, onların zamanlarını iyi şekilde değerlendirmelerini sağlayacak olan müzik derslerinin bu konudaki önemine dikkat çekilmesini ve ileriye yönelik olarak eğitim programlarının bu şekilde düzenlenmesini sağlamak amaçlanmıştır.

Amaçlar

Bu çalışmada, farklı ortaöğretim kurumlarında okuyan 9.ve 10.cu sınıflara giden öğrencilerin, Zorbalık Eğilimlerinin ve Zorbalıkla Başedebilme Düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi genel amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Öğrencilerin,

1. Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Zorbalık Eğilimi Ölçeği puanları ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları arasında
 - a) Mezun olunan ortaöğretim kurumunun türüne göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - b) Yaş düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
 - c) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Sayıtlar

1. Zorbalık eğilimi ve zorbalıkla baş etme düzeyi bilimsel olarak ölçülebilen kavramlardır.
2. Öğrencilerin anket ve ölçekleri cevaplarırken verdikleri cevaplar samimidir.

Sınırlılıklar

Araştırma, ortaöğretimde 9. ve 10.sınıfta okuyan Genel Lise, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Kız lisesinde okuyan 60 öğrenciyi kapsamaktadır. Veriler , Dölek (2002) tarafından geliştirilen Zorbalık Eğilimi ve Zorbalıkla Başetme Ölçeklerinin ölçebildiği kavramsal çerçeve ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırma tarama modeli bir araştırma olup, araştırmanın çalışma grubunu; Türkiye’de üç farklı ortaöğretim kurumunda okuyan 9. ve 10. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla iki farklı ölçekten kullanılmıştır. Bunlar; Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Baş Etme Ölçeğidir. Ayrıca cinsiyet, yaş düzeyi ve mezun olunan lise türünü öğrenmek amacıyla küçük bir anket yapılmıştır.

Zorbalık Eğilimi Ölçeği; Dölek (2002) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Ölçek bireysel ya da grup olarak uygulanabilmektedir. Ölçek 26 maddeyi içeren 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, olumsuz yansıtma (5 madde), duygusal paylaşım eksikliği (6 madde), haklı görme (4 madde), başkalarını üzme (4 madde), gücü kullanma (6 madde) ve rahatsız olmama (1 madde) boyutlarıdır. 26 maddenin 9 tanesi tersine değerlendirilmeli maddedir (Çayırdağ, 2006). Ölçeğin iç tutarlık güvenirliği için cronbach alfa katsayısı, 67'dir ve tüm alt testlerin cronbach alfa katsayıları da, 50'nin üzerindedir.

Zorbalıkla Baş Etme Ölçeği ise; Dölek (2002) tarafından belirlenmiştir. Bireysel ya da grup olarak uygulanabilmektedir. Ölçek 6 faktörden ve 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeği oluşturan faktörler; zorbalığın engellenmesi bilinci (7 madde), zorbalığa karşı durma (5madde), zorbalığı bildirme bilinci (2 madde), yardım isteme bilinci (4 madde), tepkisiz kalmama bilinci (2 madde) ve savunma bilinci (4 madde) dir. Ölçekteki maddelerin 11 tanesi tersine maddedir. (Çayırdağ, 2006). Ölçeğin iç tutarlık güvenirliği için cronbach alfa katsayısı, 75'tir.

Verilerin Çözümlemesi

Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Baş Etme Ölçeği puanlarının ilişkisi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniği kullanılmıştır. Uygulama grubunda yer alan öğrencilerin Zorbalık Eğilimi ve Zorbalıkla Başedebilme ölçekleri puanları arasında mezun olunan lise türüne göre, cinsiyete göre ve yaş düzeyine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını sınamak amacıyla (grupların 30 kişiden az olması sebebiyle) non-parametrik tekniklerden (Kruskal-Wallis testi ve Mann-Whitney U testi) faydalanılmıştır. Uygulanan ölçekler ve ankette elde edilen veriler SPSS İstatistik paket programı yardımıyla çözümlenmiştir.

Bulgular

Tablo 1: Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başetme Ölçeğinin Uygulama Grubu İçin Tanımlayıcı Değerleri

Ölçek	N	Minimum	Maksimum	\bar{x}	S.S.
ZEO	60	29.00	77.00	50.65	10.69
ZBO	60	29.00	81.00	48.28	8.83

ZEO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği, ZBO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği

Uygulama grubunun Zorbalık Eğilimi Ölçeği puanları ortalaması 50.65'tir ve bu ölçekten en az 29.00 en çok 77.00 puan alınmıştır. Uygulama grubunda yer alan öğrencilerin Zorbalıkla Başetme ölçeği puan ortalamaları ise 48.28'dir. Zorbalıkla baş etme ölçeğinden en az 29.00, en çok 81.00 puan alınmıştır.

Tablo 2: Uygulama Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Frekansları

Okul Türü	F	%
Kız Lisesi	20	33.3
Genel Lise	20	33.3
Güzel Sanatlar Lisesi	20	33.3
Toplam	60	100

Uygulama grubundaki öğrencilerin toplam 60 öğrencinin 20'si Kız Lisesi, 20'si Genel Lise ve 20'si Güzel Sanatlar Lisesi öğrencisidir. Uygulama grubundaki her bir okul türüne göre frekansları %33.3'tür.

Tablo 3: Uygulama Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Frekansları

Sınıf	F	%
9. Sınıf	31	51.7
10. Sınıf	29	48.3
Toplam	60	100

Uygulama grubunda bulunan 60 öğrencinin 31'i 9. Sınıf, 29'u 10. Sınıf öğrencisidir. 9. Sınıf öğrencileri uygulama grubunun %51.7'sini, 10. Sınıf öğrencileri ise uygulama grubunun %48.3'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 4: Uygulama Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Frekansları

Cinsiyet	F	%
Kız	49	81.7
Erkek	11	18.3
Toplam	60	100

Uygulama grubundaki öğrencilerin 49'u kız ve 11'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Kız öğrencilerin uygulama grubu içindeki oranı %81.7, erkek öğrencilerin ise %18.3'tür.

Tablo 5: Mezun Olunan Lise Türüne Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği Puanları ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

	Lise Türü	n	Sıralamalar Ortalaması	Ki Kare (sd=2)	p
ZEO	Kız Lisesi	20	25.18	5.24	--
	Genel Lise	20	37.48		
	Güzel Sanatlar	20	28.85		
ZBO	Kız Lisesi	20	27.38	1.80	--
	Genel Lise	20	34.58		
	Güzel Sanatlar	20	29.55		

ZEO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği, ZBO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği

Uygulama grubunda bulunan öğrencilerin mezun oldukları lise türüne göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği Puanları ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (ZEO: $\chi^2=5.24$, $p>0.05$; ZBO: $\chi^2=1.80$, $p>0.05$). Sıralamalar ortalamaları gözden geçirildiğinde Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin Zorbalık Eğilimi ve Zorbalıkla Başedebilme puanlarına göre sıralamalarının diğer lise türlerinde okuyan öğrencilere göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir (ZEO; $p=0.07$, ZBO; $p=0.41$). Zorbalık Eğilimi Ölçeğinde görülen fark anlamlılığa yakın görünse de bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 6: Sınıf Düzeyine Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Sınıf	n	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	u	z	p
ZEO	9.Sınıf	31	33.24	1030.50	364.50	-1.26	--
	10.Sınıf	29	27.57	799.50			
ZBO	9.Sınıf	31	34.21	1060.50	334.50	-1.71	--
	10.Sınıf	29	26.53	769.50			

ZEO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği, ZBO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği

9. ve 10. Sınıflarda okumakta olan öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başetme Ölçeği puanları arasında yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre söz konusu puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (ZEO: $z=1.26$, $p>0.05$; ZBO: $z=1.71$, $p>0.05$). Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başetme Ölçeği puanları bakımından 9. Sınıf öğrencilerinin sıralamalar ortalaması daha yüksek bulunmasına rağmen, bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 7: Cinsiyete Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	u	z	p
ZEO	Kız	49	27.89	1366.50	141.50	-2.45	$p<0.05$
	Erkek	11	42.14	463.50			
ZBO	Kız	49	29.15	1428.50	203.50	-1.26	--
	Erkek	11	36.50	401.50			

ZEO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği, ZBO: Zorbalık Eğilimi Ölçeği

Kız ve erkek öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği puanları arasında yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, söz konusu puanlar arasında erkekler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=2.45$, $p<0.05$). Bu durum, uygulama grubunda bulunan liselerde okuyan erkek öğrencilerin zorbalık eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Kız ve erkek öğrencilerin Zorbalıkla Başetme Ölçeği puanları arasında yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, söz konusu puanlar arasında erkekler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=1.26$, $p>0.05$). Erkekler sıralamalar ortalaması kızlara göre yüksek görülürken, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

Zorbalık Eğilimi Ölçeği alt puanları arasında hangi alt puanlar arasında anlamlı bulunduğunu sınılamak üzere Mann-Whitney U testi tekniği kullanılmıştır.

Tablo 8: Cinsiyete Değişkenine Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği Alt Puanları Arasında Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıralamalar Ortalaması	Sıralamalar Toplamı	u	z	p
OY	Kız	49	28.59	1401.00	176.00	-1.80	--
	Erkek	11	39.00	429.00			
DPE	Kız	49	29.39	1440.00	215.00	-1.06	--
	Erkek	11	35.45	390.00			
HG	Kız	49	29.26	1433.50	208.50	-1.19	--
	Erkek	11	36.05	396.50			
Uz	Kız	49	28.39	1391.00	166.00	-2.00	--
	Erkek	11	39.91	439.00			
GO	Kız	49	27.77	1360.50	135.50	-2.57	p<0.05-
	Erkek	11	42.68	469.50			

OY: Olumsuz Yansıma, DPE: Duygusal Paylaşım Eksikliği, HB: Hak Görme, Uz: Üzmek, GO: Güçlü Olma

Uygulama grubunda bulunan Kız ve Erkek öğrencilerin Zorbalıkla Eğilimi Ölçeği alt puanları arasında yapılan Mann-Whitney U Testi sonucunda, Güçlü Olma alt puanlarında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($z=2.57$, $p<0.05$). Söz konusu farklılık Erkek öğrenciler lehinedir. Uygulama grubunda bulunan Erkek öğrenciler, Güçlü Olma alt boyutuyla Kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde Zorbalık Eğilimi puanına sahiptir.

Uygulama grubunda yer alan öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği'nin Olumsuz Yansıma, Duygusal Paylaşım Eksikliği, Hak Görme ve Üzme alt puanları arasında, cinsiyet değişkenine göre yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Sonuç ve Tartışma

*Mezun Olunan Lise Türüne Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği Puanları ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçlarına göre; Zorbalık Eğilimi Ölçeği Puanları ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları arasında, anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (ZEO: $\chi^2=5.24$, $p>0.05$; ZBO: $\chi^2=1.80$, $p>0.05$). Sıralamalar ortalamaları gözden geçirildiğinde Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin Zorbalık Eğilimi ve Zorbalıkla Başetme puanlarına göre sıralamalarının diğer lise türlerinde okuyan öğrencilere göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir (ZEO; $p=0.07$, ZBO; $p=0.41$). Zorbalık Eğilimi Ölçeğinde görülen fark anlamlılığa yakın görünse de bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Malkoç,Ceylan (2010)'ın, Müzik Eğitimi Bölümü'ne Girmek İsteyen Adayların Zorbalık Eğilimlerinin ve Zorbalıkla Başedebilme Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi üzerine yaptıkları araştırmada, Müzik Eğitimi Bölümüne girmek isteyen adayların zorbalıkla baş etme ve zorbalığa eğilim ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında yapılan Pearson Momentler çarpımı Korelasyonu sonucunda istatistiksel olarak anlamlı ters yönlü bir ilişki bulunmuştur ($r=0.51$, $p<0.001$).Bu durum insanlara zorluklarla baş etmek konusunda rehber veya yardımcı olduğu takdirde zorbalık eğiliminin azalabileceğini göstermektedir. Aynı mantıkla, zorbalık konusunda insanlara engel olmanın veya onları bilgilendirmenin de aynı şekilde zorluklarla baş edebilmek konusunda olumlu etkisinin olabileceği düşünülebilir.

Bu bağlamda; Güzel Sanatlar Lisesi Mezunu adayların, Genel Lise mezunlarına göre zorbalıkla başetmek için, özellikle Zorbalığın Engellenmesi Bilinci ve Tepkisiz Kalmama boyutlarında zorlandıkları söylenebilir.Bu durum öğrencilerin okulda , buldukları çevrelerde ve aile içersinde gerekli bilinci almadıklarını gösterir.

*Sınıf Düzeyine Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçlarına göre; 9. ve 10. Sınıflarda okumakta olan öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başetme Ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (ZEO: $z=1.26$, $p>0.05$; ZBO: $z=1.71$, $p>0.05$). Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başetme Ölçeği puanları bakımından 9. Sınıf öğrencilerinin sıralamalar ortalaması daha yüksek bulunmasına rağmen, bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir.

*Cinsiyete Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği ve Zorbalıkla Başedebilme Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçlarına göre; Kız ve erkek öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği puanlarına göre, erkekler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=2.45$, $p<0.05$). Bu durum, uygulama grubunda bulunan liselerde okuyan erkek öğrencilerin zorbalık eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kız ve erkek öğrencilerin Zorbalıkla Başetme Ölçeği puanlarına göre, erkekler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($z=1.26$, $p>0.05$). Erkekler sıralamalar ortalaması kızlara göre yüksek görülürken, bu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır.

Zorbalık Eğilimi Ölçeği alt puanları arasında hangi alt puanlar arasında anlamlı bulunduğunu sınamak üzere Mann-Whitney U testi tekniği kullanılmıştır.

Eroğlu (2009)'nun araştırmasında, saldırganlık davranışının öğrencilerin cinsiyetleri açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucu elde edilmiştir. Dervent, Aslanoğlu ve Şenel (2010), kızların erkeklerden daha atılgan olduklarını saptamıştır. Genç (2007)'in araştırmasında da zorba davranışların uygulanması ve maruz kalınması bakımından cinsiyetin önemli bir faktör olduğu, erkek öğrencilerin bütün zorbalık türlerini kız öğrencilerden daha çok uyguladığı görülmektedir. Totan (2008)'in araştırmasında ise zorba oranının erkeklerde ve kızlarda benzerlik gösterdiği görülmektedir.

*Cinsiyete Değişkenine Göre Zorbalık Eğilimi Ölçeği Alt Puanları Arasında Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçlarına göre, Uygulama grubunda bulunan Kız ve Erkek öğrencilerin Zorbalıkla Eğilimi Ölçeği alt puanları dan , Güçlü Olma alt puanlarında anlamlı bir farklılık görülmektedir ($z=2.57$, $p<0.05$). Söz konusu farklılık Erkek öğrenciler lehinedir. Uygulama grubunda bulunan Erkek öğrenciler, Güçlü Olma alt boyutuyla Kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde Zorbalık Eğilimi puanına sahiptir.

Uygulama grubunda yer alan öğrencilerin Zorbalık Eğilimi Ölçeği'nin Olumsuz Yansıtma, Duyuşal Paylaşım Eksikliği, Hak Görme ve Üzme alt puanları arasında, cinsiyet değişkenine göre yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Koç (2006)' nın gerçekleştirdiği doktora tezinde, zorbalık türü olayların genel olarak ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre okulun hangi alanlarında ve ne sıklıkta meydana geldiği saptanarak; öğrencilerin zorba kişilik, kendine güven ve zorbalıktan kaçınma düzeyleri cinsiyet, ailenin algılanan gelir düzeyi, algılanan akademik başarı durumu, hatalı davranışın sıklığı, yetişkin etkileri, özsaygı, sürekli öfke, öfkeyi dışa vurma, öfkeyi içte tutma ve öfkeyi kontrol etme düzeyi değişkenleri açısından açıklanmıştır.

Araştırma, Ankara il merkezindeki altı resmi genel lisenin 9., 10. ve 11. sınıflarında eğitim gören 481.1 kız ve 582.1 erkek olmak üzere toplam 1063 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Elde edilen bulgular, lise öğrencileri için olası okul zorbalığını önleme ve müdahale etmeye yönelik yöntemlerin neler olması gerektiğine ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Bu bulguları netleştirecek başka araştırmalara gereksinim olmasına karşın çalışmanın bulguları; okulda zorbalığı önleyebilmek ve durdurabilmek için geçerli olabilecek yöntemler konusunda da kapsamlı bir yaklaşım kullanılmasına yönelik destek sağlamaktadır. Koç (2006) Lise Öğrencilerinin Zorbalık Düzeylerinin Yordanması, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

Öneriler

Geçmişden günümüze, insanların kendilerinden daha güçsüz buldukları kişilere baskı yapmaları, saldırgan davranışlarda bulunmaları araştırmalar sonucu da görülmektedir. Günümüzde ise;

bu tür davranışların artması bir yoğunluk göstermektedir.Hemen hemen her gün farklı toplumlarda ve kendi toplumumuzda insanların maruz kaldığı zorlayıcı davranışları gözlemekteyiz.O halde;

Birey eğitimini , aile eğitimini, çevre eğitimini, toplum eğitimini hedef alan ,zorbalık eğilimine dayanan davranışlarına sebep olan etmenler ortaya çıkarılarak , zorbalık eğilimi ile baş etme-engel olma durumu ile ilgili seminerler yapılabilir.

Eğitimde eşitlik seviyesi düşünülerek; farklı okul türlerine göre yapılan araştırma için okul-aile-öğrenci işbirliği seminerleri yapılabilir.

Yapılan araştırmalarda gençlerin zamanlarının büyük çoğunluğunu internet başında geçirdiği ortaya çıktığı için; zorbalıkla baş etme, engelleme- aile dışında iletişim kurabilecekleri destek kurumlarını anlatan programlar onların dikkatini çekecek biçimde yapılabilir.

Çocuklarına zorba davranışlar sergileyen aileler için, risk grubundaki öğrenciler öncelikle olmak üzere, aileler için, özel eğitim programlarında bireysel çalışmalar yapılabilir. Sonra öğrencinin bulunduğu okul idaresi ile işbirliği yapılarak, öğrenciye yönelik bireysel eğitim, aileye yönelik bireysel eğitim, öğrenci ve aileye yönelik birtelk programında bireysel eğitim programları hazırlanabilir.

Çocuklara zorba davranışlar sergileyen arkadaş çevreleri için, zorba davranışlar sergileyen çocuklara bireysel rehberlik , terapist görüşmeleri , aile ile özel görüşme sebep-sonuç ilişkileri üzerine , özel eğitim programları hazırlanabilir.

Sanat Eğitiminin önemini vurgulayan seminerler düzenleyerek, aile ve öğrencilere sanat eğitimi ile ilgili araştırmaların sonuçları doğrultusunda kişilik yapısındaki pozitif gelişmeler anlatılabilir.

Eğitim programları tekrar gözden geçirilip, öğrencinin kişiliğini pozitif yönde geliştirmeye yarayacak, çocuğun bizzat içinde yer alabileceği işbirlikçi öğrenme, kendini ifade edebilme, kendinden küçüklere-kendi yaşlarına -ailesine-çevresine karşı davranış doğruluğu üzerine toplu ve bireysel eğitim programları hazırlanabilir.

Ders harici zamanlar da öğrencilerin bir araya gelebileceği-paylaşabileceği- keyif içinde çalışabilecekleri sanatsal çalışmalar hazırlanabilir. Her grup çalışmasına bir öğretmeninde rehberlik edebileceği aynı zamanda öğretmen içinde yararlı olabilecek, beraber yapılan sanat çalışmaları ile kültürlenmeleri sağlanabilir.

Müzikterapi ile yapılacak eğitimin insanlar üzerindeki etkisi üzerine, okullardaki idari kadro dahil olmak üzere öğrencilere uzman kişiler tarafından eğitimler verilmeli beraberce çalışmalar yapılmalıdır.Sevgi-hoşgörü, mutluluk kavramının gelişiminin stresi ortadan kaldırdığı araştırmalarla desteklenmektedir.

Kaynakça

Barış, A., D (2008). Müzik Eğitimi ve Benlik Tasarımı . *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*. 12, s.12-15.

Bilgiç,E.(2007). *İlköğretim 1.Kademede Görülen Zorba Davranışların Sınıf Değişkenleri ve Atmosferi Algılamalarına Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Canbay, A. (2007). *Okul İçi Şiddete Bir Çözüm Önerisi. III. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu. (s:405-411)*. Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi

Çayırdağ,N.(2006). *İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Kültürü Algılayışları ile Zorbalık Eğilimleri ve Zorbalıkla Baş Etme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çoban, A. (2005). *Müzikterapi Ruh Sağlığı İçin Müzikle Tedavi*, İstanbul: Timaş, Dervent, Aslanoğlu ve Şenel (2010) Uluslararası insan bilimleri dergisi Cilt: 7 Sayı: 1 522-532.

Düzbastlar, M. (2007). Ergenlik Döneminde Şiddet İle Başa Çıkma ve Müziğin Olumlu Etkileri. *III. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*. (s:193-202). Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi

Genç, G. (2007). *Genel Liselerde Akran Zorbalığı ve Yönetimi*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Gökler,R.(2009) Okullarda Akran Zorbalığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:6 Sayı-2 (s.512-537)*

Karataş, H.,ve Öztürk,C.(2009).Sosyal Bilişsel Teori ile Zorbalığa Yaklaşım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, (s.61-74)*.

Kırbaş,Ş., Taşmektepligil,Y., ve Üstün,A. (2007).Orta Öğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya İli Örneği. *Amasya Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu "Spormetre" Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,4, s:177- 185*.

Koç , Lise Öğrencilerinin Zorbalık Düzeylerinin Yordanması, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. 2006

Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kurtuldu, K. (2007). Psikiyatrik Hastalarda Şiddet ve Müzik Eğitimi. (s.705-716). *III.Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu*, Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi

Malkoç, T.Ceylan, F.(2010) Müzik Eğitimi Bölümü'ne Girmek İsteyen Adayların Zorbalık Eğilimlerinin ve Zorbalıkla Başedebilme Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi.Terörizmin olumsuz Etkilerine Karşı Müzik Terapi Uluslar Arası Sempozyum,Nato İleri Araştırma Çalıştayı,Ankara.

<http://www.muzikterapi.net/t/03/sub.jsp?p=9802> Web adresinden 3 Ocak 2010 tarihinde edinilmiştir.

Pehlivanoğlu,S.(2006).*Okullarda Şiddetin Önlenmesi, Mevcut Uygulamalar ve Sonuçları*. Türk Eğitim Derneği portal.ted.org.tr/yayinlar/Okullarda_Siddet.pdf web adresinden 29 Aralık 2009 tarihinde edinilmiştir.

Satan, A. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorba davranış eğilimlerinin okul türü ve bazı sosyo demografik değişkenler ile ilişkisi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Steinberg, L. (1993). *Adolescence*, (3. Baskı), New York: McGraw-Hill, Inc.

Don't laugh me. www.dontlaugh.org web adresinden 26 Ocak 2010 tarihinde elde edilmiştir.

Totan (2008). Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisan Tezi.

Ural, B.ve Özteke, N. (2007). *Okulda Zorbalık*. Ankara: Kök Yayıncılık

Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar İlkeler Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

Uçan, A. (2007). Okullarda "Şiddet" Sorununun Çözümü Sanat Eğitimi. *III. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu.* (s.1-33). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yöndem, D. ve Totan,T. Ergenlerde Zorbalık ve Stresle Başetme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* (s:28-97) egitim.cukurova.edu.tr web adresinden 4 Ocak 2010 tarihinde edinilmiştir.

ijonte

International Journal on New Trends in Education
and Their Implications
www.ijonte.org

iconte

INTERNATIONAL CONFERENCE ON NEW TRENDS IN
EDUCATION AND THEIR IMPLICATIONS

“In honor of Prof. Dr. Özcan Demirel in his 50th year of service in Education”

CERTIFICATE OF ATTENDANCE

.....
Tahir MAROL
.....

*Thank you for your participation and contribution to the International Conference on New Trends in
Education and Their Implications
ICONTE 2010*

On behalf of Organizing Committee

Prof. Dr. Zeki Kaya

